

УДК 811.111

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.28.2.16>**ВАРІАТИВНІСТЬ ВИМОВИ ЯК ФАКТОР СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ****PRONUNCIATION VARIATION AS A FACTOR OF SOCIAL INTERACTION****Окулова Л.О.,***orcid.org/0000-0002-8798-0034**доцент кафедри філології**Одеського національного морського університету*

Представлене дослідження присвячене вивченню варіативності вимови як фактору соціальної взаємодії, що є актуальним питанням сьогодення як у лінгвістиці, так і соціології, а також на стику обох наук – соціофонетики. Пояснення закономірностей варіативності звукового боку мови надає змогу розв'язувати різні прикладні та методичні завдання. Об'єктом дослідження обрано соціальну та ситуативну вимову як фактор соціальної взаємодії, предметом – семантично-функціональні ознаки фонетичних характеристик, що притаманні мовленню представників різних прошарків населення. Мета роботи полягала у вивченні чинників, що впливають на ефективність соціальної взаємодії між учасниками комунікації. Аналіз наукової літератури дозволяє стверджувати, що варіативність вимови англійської мови розглядається сучасними соціолінгвістами у двох аспектах: як прояв тенденцій розвитку мови і як засіб ідентифікації та когнітивного розвитку особистості мовця та слухача в соціумі. Вживання у мовленні певних соціальних маркерів надає індексу інформацію про мовця. Соціальна та ситуативна варіативність вимови базується на зіставленні акцентів із загальноприйнятою нормою мови. У британському варіанті англійської мови цією нормою є Received Pronunciation. Однак, елементи акцентів низького престижу, наприклад, «кокні», який є найвідомішим діалектом робітничого класу Лондону, вживаються як засіб оптимізації соціальної взаємодії, особливо в молодіжному середовищі, що налаштовує людей на більш позитивне ставлення до них. Більш того, під впливом «кокні» у мовленні сучасних лондонців зафіксовано явище «кокніфікація». Таким чином, проведене дослідження дозволяє стверджувати, що в сучасній Великобританії варіативність вимови дійсно є не тільки індикатором приналежності мовця до того чи іншого соціального прошарку, але і способом адаптації мовця до комунікативної ситуації.

Ключові слова: акцент, вимова, кокні, мовна норма, соціолінгвістика.

The present research is devoted to the study of pronunciation variation as a factor of social interaction which is considered to be a burning issue in linguistics as well as in sociology nowadays, thus, contributing to appearance of sociophonetics. Explanation of regularities of variation of the language sound side allows to solve different applied and methodic tasks. Social and situational pronunciation as a factor of social interaction has been chosen as the object of the research. Its subject embraces semantic and functional traits of phonetic characteristics that are peculiar to the speech of representatives of different strata of population. The aim of the paper is to study the factors that influence the efficacy of social interaction between communicants. The carried out analysis of scientific literature allows to assume that pronunciation variation of the language is regarded by modern social linguists in two aspects: as a tendency of language development and as a means of identification and cognitive development of a speaker's and hearer's personality in society. Usage of certain social markers gives index information about the speaker. Social and situational pronunciation variation is based on comparison of accents with commonly accepted language norm. Received Pronunciation is considered such a norm for the British variant of the English language. Nevertheless, elements of low prestige accents such as cockney, for example,

which is the most famous one among working class Londoners, are used as a means of social interaction optimization, especially among young people. This fact develops a more positive attitude of people to such accents. Moreover, under the influence of cockney the speech of modern Londoners undergoes the process of the so-called "cocknification". Thus, the conducted research allows to state that in today's Great Britain, pronunciation variation does not only indicate a certain population stratum which the speaker belongs to, but it also serves as a means for the speaker to adapt to a particular communicative situation.

Key words: accent, cockney, language norm, pronunciation, sociolinguistics.

Постановка проблеми. Вивчення проблеми варіативності вимови належить до *актуальних* напрямів сучасних соціофонетичних досліджень, адже варіативність є фундаментальною властивістю мови. Вона носить соціальний характер, тому що пов'язана із спілкуванням людей у певному соціально обмеженому мовному співтоваристві.

Варіативність вимови вважається невичерпним джерелом різних досліджень. Вивчення варіативності вимови отримує належне висвітлення у працях сучасних лінгвістів, оскільки без прояснення закономірностей варіативності звукового боку мови неможливо розв'язання багатьох прикладних та методичних завдань.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанню варіативності вимови присвячені праці вітчизняних та зарубіжних лінгвістів: Дж. Уеллз, У. Лабов, Т. Шевченко, Д. Шахбагова, Н. Григорян, ін. До фокусу досліджень вітчизняних вчених належать регіональна та соціальна варіативність англійської інтонації. А. Петренко, О. Валігура, О. Присяжнюк та ін. розробили методи розпізнавання мов і діалектів на основі набору інтонаційних засобів. Завданням соціофонетики є вивчення варіативності вимови, зумовлене впливом комплексу зовнішніх щодо мови чинників, які істотно впливають на процес соціо-економічного спілкування та сприяють поширенню мовних інновацій.

Основою британської вимовної норми, яка використовується на телебаченні, у навчальних закладах, прийнято вважати вимову південного сходу Англії. Однак, О. Присяжнюк, Т. Скопінцева вважають, що поширення мовних змін на території Великобританії відбувається під впливом географічної віддаленості від центру та пов'язано з історичними чинниками міграції населення, мовними контактами, у зв'язку із чим відбувається інтерференція інтонаційних систем.

Н. О. Коваль, вслід за зарубіжними дослідниками варіативності англійської вимови, висловлює думку, що варіативність має соціальний характер, бо вона «пов'язана зі спілкуванням людей у певному соціально обмеженому мовному співтоваристві» [3, с. 133].

Незважаючи на велику кількість праць, проблема варіативності вимови, особливо її просодичних параметрів, у регіональній мові жителів Великобританії недостатньо вивчена та потребує

детального аналізу в ситуації диглосії. Складність і багатоаспектність комплексного аналізу британської інтонації пов'язана зі складністю чинників, що взаємодіють і визначають характер інтонаційної варіативності мовлення.

Постановка завдання. *Об'єктом* представленого дослідження обрано соціальну та ситуативну вимову як фактор соціальної взаємодії, *предметом* – семантично-функціональні ознаки фонетичних характеристик, що притаманні мовленню представників різних прошарків населення.

Мета представленої роботи полягає у вивченні чинників, що впливають на ефективність соціальної взаємодії між учасниками комунікації. З поставленої мети витікають наступні *завдання*:

- окреслити соціальну та ситуативну варіативність вимови;
- проаналізувати поняття «мовна норма»;
- описати характеристики, притаманні *Received Pronunciation*;
- охарактеризувати акцент «кокні»;
- встановити відмінності між «кокні» та *Estuary English*;
- описати явище «кокніфікації».

Виклад основного матеріалу дослідження. Варіативність вимови англійської мови розглядається сучасними соціолінгвістами у двох аспектах: як прояв тенденцій розвитку мови, з одного боку, і як засіб ідентифікації та когнітивного розвитку особистості мовця та слухача в соціумі, з іншого. Як правило, якщо згодом із двох конкуруючих варіантів перемагає новий варіант та закріплюється у мові, то таким чином у мові затверджуються зміни. Історія розвитку мови показує, що вживання другого варіанта, доки він широко не поширився, засуджується і протиставляється більш престижному варіанту, що існує в мові. Через це люди, які вживають його усвідомлено чи неусвідомлено, мають у мовленні соціальний маркер, що характеризує їхній соціокультурний рівень. Та інформація, що проявляється у мовленні, називається *індексною*: вона спрямована на впізнавання або ідентифікацію особистості» [3, с. 133].

Варіативність вимови поділяється на географічну, соціальну та ситуативну. Фокус уваги представленого дослідження зосереджено на соціальній і ситуативній варіативності. Соціальна

варіативність обумовлена соціально-статусними та соціально-рольовими характеристиками мовця; ситуативна – пов'язана з особливостями ситуації спілкування.

У цій роботі під *соціально обумовленою варіативністю* вимови розуміємо як акцентні зміни у мові, що слугують засобом ідентифікації особистості мовця, так і прояв тенденції розвитку мови, який детерміновано соціально-статусними характеристиками учасників дискурсу.

Необхідно відзначити, що вивчення соціальної та ситуативної варіативності вимови базується на зіставленні акцентних варіантів із загальноприйнятою нормою вимови. У зв'язку з цим важливо проаналізувати визначення мовної норми. Під *мовною нормою* розуміється сукупність явищ, дозволених системою мови, відібраних та закріплених у мовленні носіїв мови та є обов'язковими для всіх, хто володіє літературною мовою у певний період часу [2, с. 152]. У британському варіанті англійської мови цієї нормою є *Received Pronunciation* (далі – RP). Іноді RP називають «діалектом» англійської мови, але діалектом особливого типу, оскільки він позбавлений будь-якої регіональної культурної основи. Однак, ми не погоджуємося з цим твердженням, адже ніщо ні в граматиці, ні в лексиці не вказує на регіональне походження цього «діалекту» [там само, с. 21].

Як відомо, Англія є однією з тих країн, в яких тип вимови виступає індикатором цілого ряду соціальних факторів і відносить людину до того чи іншого прошарку населення. Тип вимови – це те, що людина отримує від своєї родини, те, що передається генетично, і залежить від того, де людина народилася і виросла. Стратифікація у сфері мови може виявлятися на різних рівнях. На рівні вимови деякі звуки сприймаються як престижний чи правильний варіант звучання, інші, навпаки, неправильний, відштовхуючий. Характерно, що таке саме ставлення може переноситися на людей, які мають той чи інший акцент.

Так, RP у Великій Британії є маркером високого рівня освіти людини. Цей акцент притаманний випускникам приватних шкіл із вищих верств суспільства, а також випускникам престижних університетів Сполученого Королівства. RP досі є стандартом вимови, який вживається членами Королівської родини, представниками англійської церкви, членами Парламенту та виконавчої влади. Тому RP у британців асоціюється з високим походженням мовця, його високим освітнім рівнем, а також з такими престижними професіями як адвокат, біржовий маклер, дипломат.

Слід зазначити, що існує консервативніша форма RP, яка може асоціюватися з такими професіями, як священнослужитель, викладач Оксфорда або Кембріджа, офіцер з вищого кола, директор приватної школи. Більше того, за традицією, акторська професія теж вимагає володіння RP [19]. Однак, як стверджують лінгвісти, відсоток носіїв даного акценту з кожним днем зменшується, і сьогодні вони становлять лише 3–5% британців [8].

На думку Дж. Уеллса, RP поділяється на чотири типи:

- «рафінований» (Upper RP – мова вищого соціального шару),
- «загальноприйнятий» (mainstream – диктори BBC),
- «наближений» (near-RP – з незначними рисами регіонального акценту),
- «набутий» (adoptive – як правило, вже в зрілому віці при переході в більш вищий соціальний прошарок, а не засвоєний з дитинства) [19, с. 279].

Значимо, що розрізняються також *територіальні* діалекти – це різновиди мови, які вживаються на певній території як засіб спілкування місцевого населення, та соціальні діалекти – варіанти вимови літературної мови, на яких говорять певні соціальні групи. Однак, описуючи фонетичні характеристики регіональних та соціальних діалектів прийнято оперувати поняттям «акцент».

В Британії існує три рівні акцентного престижу. Перший рівень включає RP, деякі іноземні акценти, а також акценти, властиві шотландському та ірландському діалектам. Другий рівень поширюється на англійські регіональні акценти. Найнижчий престиж мають акценти, властиві співтовариствам у великих промислових містах (соціолектам) [10, с. 27].

Пітер Традгілл графічно представив відносини між соціальними та регіональними акцентами у вигляді конусу, де представники вищих соціально економічних класів є носіями мовної норми, тобто RP, а представники нижчих соціальних класів використовують нестандартні регіональні акценти [17].

Ставлення до акцентів поза норми завжди негативне, особливо із боку носіїв престижного акценту RP. Але, як показують численні дослідження, за останні десять років ставлення до регіональних акцентів суттєво змінилося і сьогодні воно не є таким однозначним, яким було на початку XX століття.

Численні експерименти з порівняння сприйняття мови тих самих дикторів, що говорять на RP і на одному з регіональних акцентів Англії

(йоркширському, шотландському, сомерсетському, кардиффському, ланкаширському), дозволили встановити, що носії регіональних акцентів сприймаються слухачами як менш компетентні й розумні, нездатні зайняти високий соціальний стан у суспільстві, але при цьому вони більш привабливі в людському відношенні, менш егоїстичні й честолюбні, менш агресивні, більш щирі й добрі. Однак слухачі готові прийняти до дії лише той аргумент, що висловлено з тим акцентом, на якому говорять вони самі, і таким чином проявляється їхня класова та групова солідарність.

Сьогодні багато лінгвістів (Дж. Уеллз, П. Гарретт та інші) констатують зростання популярності акцентів низького престижу. Велика кількість публічних людей, наприклад, Деймон Олборн, Софі Елліс Бекстор, Метію Беллами не приховують своїх регіональних акцентів. Це пояснюється явищем «прихованого» престижу вимови робітничого класу, що асоціюється з такими рисами чоловічого характеру, як твердість, грубість та сила. Дж. Уеллс навіть припускає, що багато форм вимови проникають у RP з лондонського просторіччя завдяки збільшеному авторитету певних прошарків робітничого класу, що «визначають моду», тобто напрямок звукових змін [цит. за 3, с. 134].

Одним із найвідоміших діалектів робітничого класу є лондонський діалект «кокні». Зважаючи на те, що фокус нашої уваги зосереджено на акцентних характеристиках «кокні», то далі оперуватимемо поняттям «акцент», а не «діалект».

Від початку бути істинним «кокні» означало народитися і провести своє життя недалеко від церкви Святої Марії Ле Бей (*St. Mary-le-Bow*) у Чіпсайді (*Cheapside*), на схід від центрального Лондона та недалеко від Лондонського мосту, від Біллінггейтського рибного ринку (*Billingsgate fish-market*) та Резиденції Лорда Мера Лондонського Сіті (*the Mansion House*). «Кокні» називали білошкірих людей, що належали до робітничого класу. Зараз кокні розташовуються у районах Вайтчейпл (*Whitechapel*). Однак існують також безліч інших районів, відомих акцентом «кокні»: Бермондсі (*Bermondsey*), Ламбет (*Lambeth*), Мілвол (*Milnhall*) та Тотенхем (*Tottenham*).

Необхідно згадати, що цей акцент збагатив англійську мову явищем *Rhyming Slang*, коли кожне слово замінюється на риму з ним, але в результаті виходило далеко за змістом словосполучення. Вважається, що ця вимова була притаманною вуличним торговцям, які вдавалися до неї як до таємного шифру, недоступного сторон-

нім. Справді, важко здогадатися, що *Rosie Lee* насправді означає *cup of tea, apples and pears* – це *stairs*, а *Mother Hubbard* насправді є *cupboard* [6].

Найяскравіші акцентні риси «кокні», складені з урахуванням аналізу результатів різних вітчизняних і зарубіжних наукових фонетичних досліджень (Д. Крістала, П. Траджилла та інших), наведені нижче:

- опущення звуку «h» на початку слів: *not* 'alf;
- заміна міжзубних звуків [ð] та [θ] на губно-зубні [f], [v]: *thousand* [fauzand];
- вокалізація сонанта [ɪ];
- використання гортанної змички «ʔ» замість приголосного [t], якщо другий з них є наголошеним: [liʔl];
- дифтонг [ei] замінюється на [ai];
- редукція закінчення *ing* – [in]: *dancing* [ˈda:nsin];
- опущення звуку [j]: *new* [nu:];
- дифтонг [ou] замінюється на [au]: *told* [tauld].

Цікаво, що згідно опитування 1970 року, найнеприємніший акцент, на думку британців, – саме лондонський кокні. Л. Андерссон пояснює це тим, що міські акценти асоціюються у англійців з димом, брудом, важкою індустрією, роботою, тоді як регіональні акценти нагадують про чисте повітря і канікули [5, с. 134].

Однак, не всі сприймають кокні в негативному ключі. Американці вважають цей акцент досить привабливим і на шкалі від 1–10 ставлять його на друге місце за красою звучання після «англійської BBC» [там само].

Слід зазначити, що у мовленні сучасних носіїв кокні відсутнє *Rhyming slang*, а у фонетичному плані їхнє мовлення мало відрізняється від мовлення носіїв *Estuary English*, регіонального акценту південної частини Англії. Іноді кокні навіть прирівнюють до *Estuary* та стверджують, що сьогодні за своїми акцентними показниками вони абсолютно ідентичні. Спільними рисами *кокні* та *Estuary English*, насамперед, є глотталізація (glottal stop), редукція закінчення *-ing*, вокалізація [ɪ]. Тим не менш, на відміну від кокні, *Estuary English* не має своєї власної «особливої» граматики.

На думку Д. Крістала, *Estuary English* виник у результаті злиття двох протилежних соціальних тенденцій: перша – полягала у підвищенні соціального статусу людей, які спочатку говорили на кокні, друга – у свідомому прагненні середнього та вищого класів приховати свою пихатість і неприступність відмовою від «шикарного RP» [8, с. 3].

Вочевидь, ця тенденція поширюється в сучасній Великій Британії у зв'язку з процесами демо-

кратизації та глобалізації. Одночасно змінюються уявлення про шкалу престижності регіональних акцентів.

Проте вживання певного акценту в межах певної соціальної групи не залежить від рівня його престижності. Ця характеристика може варіюватися в залежності від тих вимог, які пред'являє та чи інша соціальна група до вимови своїх членів. Р. Л. Траск наводить такий приклад: «Якщо механіка, що є носієм кокні, запитати, як би він описав свою «англійську» (тобто акцент), то він охарактеризував би його як «не дуже гарний» [16]. Вчений зазначає, що ця відповідь є типовою для всіх представників робітничого класу, адже кокні не вважається престижним акцентом. У той же час виникає питання, чому носій кокні не намагається імітувати більш престижний акцент (наприклад, RP) [16, с. 37]. Р. Л. Траск пояснює це наступним чином: якщо він спробує заговорити на більш престижному акценті, то в його родині це сприйматиметься з роздратуванням й навіть ворожо, а для представників соціальної групи, до якої він належить, він вже не буде цінним [там само]. Цей факт говорить про те, що престижність акценту може змінюватись в залежності від уявлень тієї чи іншої соціальної групи. Як відомо, мова є «перепусткою» у певну соціальну групу і для того, щоб стати членом соціальної групи або відновити позицію в соціальній групі, слід говорити з членами цієї групи тією мовою, якою розмовляють її представники. Так проявляється чинник «групової солідарності».

Сьогодні на фонетичній карті Великобританії акцент лондонського робітничого класу «кокні» існує в іншій формі, ніж на початку XX століття. У мовленні сучасних лондонців зафіксовано явище «кокніфікація» або «мокні» (*mockney*). Термін *mockney* об'єднує дієслово *mock*, що перекладається як глузування, та *cockney*. Він вживається в сучасній журналістиці для опису мовлення тих, хто намагається говорити як носій кокні, хоча сам таким не є. Зазвичай, люди, які говорять на «мокні», є представниками вищого класу або вищого прошарку середнього класу з найближчих до Лондона графств. «Мокні» метафорично називають *маскою*, яка одягається представниками вищого класу під час спілкування з нижчим класом [18].

Британські дослідники стверджують, що «мокні» є проявом певних елементів кокні у будь-якому акценті Англії, зрощення кокні з елементами інших акцентів; це явище отримало назву «кокніфікація» акценту. Деякі соціологи та лінгвісти вважають, що через сто років «кокніфіко-

вані» акценти стануть мовною нормою, оскільки все більше публічних людей, людей мистецтва та масової культури використовують елементи «кокні» у своєму мовленні.

Дж. Уеллс вважає «мокні» популярною тенденцією в сучасній англійській мові й підкреслює, що «мокні» за своєю формою, вокабуляром, фразеологією нагадує кокні [20].

Річард Хатт, англійський письменник і журналіст, зазначає, що мокні – це акцент сучасних представників «вершків суспільства», новий Есперанто сучасності [12].

Слід зазначити, що явище «кокніфікації», або «мокні», сьогодні є дуже популярною тенденцією серед молоді: вони вживають елементи кокні в мовленні для того, щоб здаватися моднішими. На підтвердження цього наведемо наступний уривок із роману популярного британського белетриста Джонатана Коу:

She had an English accent, quite posh, but with that hint of Mockney that posh young people these days seem compelled to affect [7, с. 31].

Героїня роману належить до середнього класу і має вищу освіту, проте її акцент не відповідає її соціальному стану: вона навмисно імітує знижений акцент відповідно до вимог молодіжної моди.

В іншому британському романі головний герой книги також говорить на «мокні»:

At the moments of stress Daren's mockney accent slipped a little, revealing faintest trace of Surrey, the merest whiff of tennis lessons and cucumber sandwiches and rugger [15, с. 210].

Хоча головний герой твору говорить на «мокні» у хвилини стресу та нервової напруги, його акцент трохи «зісковзує», експлікуючи елементи престижного RP (поширеному на території графства Суррей), а також видає його походження, виховання, освіти та соціальний статус.

Ці приклади підкреслюють, що «мокні», по-перше, модна тенденція, особливо серед молоді; по-друге, маска, яку часто надягають люди високого походження, щоб здаватися менш зарозумілими і привабливішими в очах слухача.

Явище «кокніфікації» у комунікативно-прагматичному аспекті має за мету:

- навмисно знизити свій соціальний статус та інтелектуальний рівень відповідно до соціального та інтелектуального рівня слухача (досить часто риси кокні «одягаються» як маска для того, щоб приховати високе походження);

- скоротити дистанцію між мовцем та слухачем і встановити більш довірчі взаємовідносини, інакше кажучи, створити імідж «свого хлопця»;

• не «відставати» від сучасних тенденцій і звучати як людина, яка «йде в ногу з часом»;

«омолодити» свій реальний вік (характерно для представників поп-культури).

Безумовно, використання елементів «кокні» може бути не тільки навмисним, а й мимовільним, і зумовлене як впливом субкультури, так і впливом процесу демократизації мови, а також засобів масової комунікації.

Висновки. Таким чином, ставлення до акцентів, зокрема до акцентів низького престижу, змінилося і стало більш позитивним, що говорить про демократизацію британського суспільства сьогодні.

Однак демократизація суспільства призвела не лише до того, що носії RP стали більш терпимо ставитися до регіональних та міських акцентів, а й до того, що деякі з них, дотримуючись сучасних тенденцій, змінюють своє мовлення. Це явище М. А. К. Халлідей називає *dialect switching* [11, с. 34]. Лінгвіст стверджує, що перемикання з одного діалекту на інший відбувається тоді, коли ситуація спілкування не дозволяє користуватися невідповідним діалектом. Наприклад, у випадку,

коли у формальному контексті діалект, яким володіє мовець, має неформальну конотацію, тому мовець вдається до діалекту або елементів діалекту, що будуть відповідати умовам спілкування. Вчений наголошує на тому, що, коли діалекти несуть різні значення, вибір потрібного діалекту зводиться до вибору відповідного значення.

Отже, в сучасній Великобританії акцент є не тільки індикатором приналежності мовця до того чи іншого соціального прошарку, але і способом адаптації мовця до комунікативної ситуації.

Підсумовуючи вищесказане, підкреслимо, що шкала престижності акцентів сучасної англійської мови змінилася протягом останніх десятиліть і продовжує змінюватися зараз. Одним із джерел таких змін є вплив регіональних акцентів, зокрема *Estuary* чи *мокні*. Як зазначалося, акцент є «ярликом», що дає уявлення про походження, освіту та соціальне середовище, до якого належить людина. Проте таким «ярликом» можуть бути як фонетичні риси сегментного рівня, а й просодичні характеристики мовлення, в дослідженні яких вбачаємо *перспективу* нашого подальшого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Валігура О. Методологія формування комплексної парадигми напрямків дослідження фонетичної інтерференції. *Одеський лінгвістичний вісник : науково-практичний журнал*. Одеса, 2015. Вип. 6. № 4. С. 9–13.
2. Григорян Н.Р. Проблеми та перспективи територіальної варіативності мовлення. Одеса, 2020. 63 с.
3. Коваль Н.О. Інтонаційна регіональна варіативність (на матеріалі спонтанного монологу). *Закарпатські філологічні студії*. 2018. Вип. 3. Том 1. С. 132–136.
4. Присяжнюк О.Я. Соціальне ситуативне варіювання мови. *Закарпатські філологічні студії*. 2020. Вип. 14. С. 381–387. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.14-1.33>
5. Andersson L., Trudgill P. *Bad language*. Cambridge : Penguin books, 1990. 202 p.
6. Cockney Rhyming Slang. URL : <http://www.cockneyrhymingslang.co.uk/> (дата звернення : 24.12.2022).
7. Coe J. *The Terrible Privacy of Maxwell Sim*. London : Penguin Group, 2010. 352 p.
8. Crystal D. *The Cambridge Encyclopedia of the English language*. Cambridge : CUP, 1995. 489 p.
9. Garret P. *Attitudes to Language*. Cambridge : CUP, 2010. 268 p.
10. Giles H., Powesland P. F. *Speech Style and Social Evaluation*. London : Academic Press, 1975. 218 p.
11. Halliday M.A.K. *Language as Social Semiotic : The Social Interpretation of Language and Meaning*. London : Arnold, 1978. 256 p.
12. Hutt R. *Mockney for Mods* [Електронний ресурс]. URL : <http://www.uppers.org/showArticle.asp?article=231> (дата звернення : 24.03.2023).
13. Labov W. *The Social Stratification of English in New York City*. Washington, D. C. : Center for Applied Linguistics, 1966. 655 p.
14. Labov W. *The Study of Language and Its Social Context. Advances in the Sociology of Language* / ed. by J. A. Fishman. Vol. 1. The Hague : Mouton, 1976. P. 92–151.
15. Sutcliffe W. *Whatever makes you happy*. London : Bloomsbury, 2009. 304 p.
16. Trask R. L. *Why do languages change?* Cambridge : CUP, 2010. 198 p.
17. Trudgill P. *Dialects in Contact*. Oxford : Blackwell Publishers, 1986. 174 p.
18. *Urban Dictionary*. URL : <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=mockney> (дата звернення : 12.01.2023).
19. Wells J. *Accents of English*. Cambridge : Cambridge University Press, 1982. Vol. 2 : The British Isles. 465 p.
20. Wells J. C. *Phonetic blog* [Електронний ресурс]. URL : <http://www.phon.ucl.ac.uk/home/wells/blog0711.htm> (дата звернення : 05.02.2023).